

โครงสร้างภาษา เนื้อหา และค่านิยมของคำขวัญประจำอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ชน:พล ขวัญปลา¹ และ เพ็ญประกา สิงห์สวัสดิ์²

¹ สาขาภาษาไทย

² ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก

^{1,2} คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

^{1,2} มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างภาษา เนื้อหา และค่านิยมของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยรวบรวมข้อมูลจากเว็บไซต์สารานุกรมเสรี วิกิพีเดีย ทั้งหมด 317 คำขวัญ จาก 20 จังหวัด 322 อำเภอ ผลการศึกษาด้านโครงสร้างภาษาพบโครงสร้างระดับวลีปะปนกับประโยคปรากฏจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ โครงสร้างระดับวลีในทวิวรรค และไม่พบโครงสร้างระดับประโยคในทวิวรรค ด้านเนื้อหา พบมากที่สุด คือ เนื้อหาเกี่ยวกับสถานที่ รองลงมา คือ เนื้อหาเกี่ยวกับสินค้า ศาสนา คนในท้องถิ่น ประเพณีและวัฒนธรรม เทศกาลและงานประเพณี ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์และความเป็นมา และพบน้อยที่สุด คือ เนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญและการค้นพบในปัจจุบัน ด้านค่านิยม พบมากที่สุด คือ ค่านิยมด้านการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้ อันเป็นสากล รองลงมา คือ ค่านิยมด้านการให้ความสำคัญกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเคารพนับถือบรรพบุรุษและเคารพรักท้องถิ่นตน การยึดถือการดำรงชีวิตแบบเกษตรกรรม และพบน้อยที่สุด คือ ค่านิยมด้านจิตใจ พัฒนาจิตใจให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต

คำสำคัญ ; โครงสร้างภาษา, เนื้อหา, ค่านิยม, คำขวัญประจำอำเภอ, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹ นิสิตสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Language Structures, Contents, and Values of District Slogans in the Northeastern Region

Chanaphon Khwanpla¹ and Penprapa Singawat²

¹Department of Thai Language

²Department of Thai and Eastern Languages

^{1,2}Faculty of Humanities and Social Sciences

^{1,2}Maharakham University, Thailand

Abstract

The purpose of this article was to study the language structure, content, and values of the district slogans in the northeastern region of Thailand. The data of 317 slogans were collected from Wikipedia and free encyclopedia websites, from 20 provinces and 322 districts. The results showed that the most commonly found linguistic structure was phrase-level structure combined with sentence, followed by phrase-level structure in every paragraph and no sentence-level structure in every paraphrase. In terms of content, the most commonly found content was location content, followed by product content, religious content, local people content, tradition and culture content, festival and tradition content, geography content, history, and background content, and the least found content was content on current events and discoveries, respectively. The most commonly found value was values promoting religion, art, national culture, sports, local wisdom, Thai wisdom, and universal knowledge, followed by values of respect for nature and the environment, values of respect for one's ancestors and one's own locality, values of upholding an agricultural lifestyle, and the least were psychological values by developing the mind to be moral, ethical, and cultural in life, respectively.

Keywords ; Language Structure, Content, Values, District Slogans, Northeastern Region

¹Undergraduate student, Department of Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences Maharakham University

²Asst. Prof. Department of Thai and Eastern Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences Maharakham University

บทนำ

คำขวัญ คำคม คำพังเพย คำสุภาพ เป็นการสร้างสรรค์ถ้อยคำภาษาในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งคำกล่าวของ บุญยงค์ เกศเทศ ที่ว่า “ชาติไทยมีถ้อยคำภาษาเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน สามารถนำถ้อยคำภาษาสร้างสรรค์ได้หลายรูปแบบเป็นทั้งศิลปะและศาสตร์ในขณะเดียวกัน ลักษณะดังกล่าวอาจจำแนกมาพิจารณาได้หลายประเภท เช่น คำขวัญ คำคม คำพังเพย คำสุภาพ ซึ่งแต่ละชนิดนั้นนับเป็นการสร้างสรรค์มรดกจากภูมิปัญญาทั้งสิ้น” (บุญยงค์ เกศเทศ , 2535, น. 189)

คำขวัญเป็นการสร้างสรรค์สร้างคำใหม่ที่น่าสนใจเพราะ “ในเรื่องของการสร้างหรือเขียนคำขวัญ คำขวัญนั้นเป็นรูปแบบการใช้ภาษาสั้น ๆ แต่ต้องใช้คำกระชับ รัดกุม ความหมายเด่นชัด น่าสนใจ ให้ความรู้สึก และง่ายต่อการจำ เช่น มีสัมผัสนำให้จำง่ายขึ้น” (พัชรินทร์ เวชวงค์, 2535, น. 148)

คำขวัญถือเป็นการสร้างสรรค์ทางภาษาที่น่าสนใจอย่างหนึ่ง เนื่องจากคำขวัญจะบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งเป็นถ้อยคำเตือนสติ อบรมสั่งสอน เพื่อให้ผู้อ่านได้เลือกปฏิบัติ จากความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556) ให้ความหมายของคำขวัญไว้ว่า “ถ้อยคำที่แต่งขึ้นเพื่อเตือนใจหรือเพื่อให้เป็นสิริมงคล” และ วัฒนะ บุญจับ (2541) ให้ความหมายไว้ว่า “เป็นคำสั้น ๆ คล้องจองกัน เขียนเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรองก็ได้”

เมื่อพิจารณาจากมูลเหตุแล้ว ภาษาคำขวัญน่าจะเกิดจากหลายสาเหตุ และมีเนื้อหา เช่น จากแหล่งธรรมชาติ, วิธีการดำเนินชีวิต, พฤติกรรมของมนุษย์, ทรัพยากรธรรมชาติ, เศรษฐกิจ, ความขัดแย้ง, การล้อเลียนเสียดสี, วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม, ประเพณี, การละเล่น, โบราณสถาน, โบราณวัตถุ, อนุสรณ์สถาน, ศิลปกรรม, อาหารประจำถิ่น, คุณธรรม, ความงามสตรี, ลัทธิศาสนา, ตลอดจนความเชื่อต่าง ๆ หรือจากการเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง (บุญยงค์ เกศเทศ, 2548, น. 100)

คำขวัญมีลักษณะที่น่าสนใจคือ ผู้ใดได้อ่านหรือได้ฟังคำขวัญต่าง ๆ จะจดจำเนื้อหาและความหมายของคำขวัญเหล่านั้นได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากภาษาที่ใช้ในคำขวัญมีขนาดสั้น กระชับ ใช้คำง่ายไม่ต้องตีความและที่สำคัญคือ มีสัมผัสคล้องจองกันในชีวิตประจำวันจะพบเห็นคำขวัญได้จากคำขวัญโฆษณาสินค้าและบริการ รวมทั้งสถานที่

ราชการก็มีคำขวัญประจำหน่วยงานด้วย ไม่ว่าจะเป็นคำขวัญประจำจังหวัด คำขวัญประจำอำเภอ (บุญยงช เปลี่ยนสี, 2551) เช่น

“แวงน้อยงามน้ำใจดี พ่อหมื่นศรีหลักเมือง ลือเลื่องปลาบึงละหาน ตำนานเก่า หินภูถ้ำ ไหลลิกล้ำน้ำซับเย็น ธรรมะเด่นหลวงปู่พรต ทุ่งเขียวสดไร่นาสวนผสม” (อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น)

“พระบรมธาตุเจดีย์คู่บ้าน ถิ่นฐานวัฒนธรรมผู้ไท ผ้าไหมแพรวา พุทธาหวาน หลักฐานทางโบราณคดี เขียวขจีเทือกเขาภูพาน อลังการซากดึกดำบรรพ์” (อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์)

อนึ่ง การที่ผู้ศึกษาเลือกคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นแหล่งข้อมูลเพราะตระหนักในความสำคัญภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีความหลายหลายทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต อาหารประจำท้องถิ่น สินค้า การประกอบอาชีพ สถานที่สำคัญทางธรรมชาติ โบราณสถาน กลุ่มชาติพันธุ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น คำขวัญประจำอำเภอนั้นนับเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากเนื้อความที่เขียนเป็นการแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของอำเภอนั้น ๆ ซึ่งแสดงถึงจุดเด่น สถานที่ที่น่าสนใจ บุคคลสำคัญ และยังสะท้อนถึงสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละอำเภอ ซึ่งสิ่งต่างเหล่านี้มีความสำคัญยิ่งต่อการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของภูมิภาคและประเทศ

ด้วยเหตุนี้ ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านโครงสร้างทางภาษา เนื้อหา และค่านิยม ด้วยเห็นว่าการศึกษาดังนี้จะทำให้ผู้คนในภูมิภาคอื่นจะได้เห็นวัฒนธรรม ประเพณี สถานที่ท่องเที่ยว อาหารประจำท้องถิ่น สินค้า กลุ่มชาติพันธุ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอื่น ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละอำเภอของภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาโครงสร้างเนื้อหา และค่านิยมของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงสร้างภาษา เนื้อหา และค่านิยมของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

งานวิจัยเกี่ยวกับคำขวัญมีผู้วิจัยหลายท่านและได้ศึกษาไว้หลายประเด็น ทั้งคำขวัญประจำจังหวัด คำขวัญประจำอำเภอ คำขวัญประจำตำบล คำขวัญของหน่วยงานราชการ และคำขวัญอื่น ๆ ตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวกับคำขวัญ เช่น สุดา กุศลสารทูล (2541) “ศึกษาเนื้อหาคำขวัญประจำจังหวัด” ซึ่งศึกษาทุกจังหวัดในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่าคำขวัญประจำจังหวัด มีเนื้อหาอยู่ในกลุ่มแหล่งธรรมชาติมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มโบราณสถาน โบราณวัตถุ กลุ่มอาหารประจำถิ่น กลุ่มอื่น ๆ กลุ่มวัฒนธรรมมีทั้งหมด กลุ่มประชากร และกลุ่มที่มีเนื้อหาของคำขวัญ ประจำจังหวัด กล่าวถึงน้อยที่สุดคือ กลุ่มความเชื่อ วัยรี วงศ์สมศรี (2542) “ศึกษาลักษณะคำขวัญจากหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะเนื้อหาของคำขวัญแบ่งตามเนื้อหาและจุดประสงค์ได้ 8 ประเภท โครงสร้างของคำขวัญในด้านวลีทั้งหมด 7 ชนิด พบกริยาวลีมากที่สุด สันธานวลีน้อยที่สุดในด้านประโยค พบประโยคบอกเล่ามากที่สุด การใช้ถ้อยคำพบคำประสมมากที่สุด และพบคำภาษาถิ่นน้อยที่สุด และการสื่อความหมายแบ่งการศึกษาเป็น 3 ประเภท พบการสื่อความหมายโดยตรงมากที่สุด การสื่อความหมายโดยนัยรองลงมา และการสื่อความหมายเปรียบเทียบตามลำดับ ชัชชาติ ศรีลัมภ์ (2543) “ศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในคำขวัญประจำจังหวัด” ซึ่งศึกษาทุกจังหวัดในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่าโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่ใช้มากที่สุด ได้แก่ การเรียงเรียงข้อความที่มีวลีกับประโยคอยู่ด้วยกันมากที่สุดรองลงมาเป็นวลีทั้งหมด และน้อยที่สุดคือแบบประโยค องค์ประกอบทางความหมายพบมากที่สุดคือ องค์ประกอบสถานที่ รองลงมาคือ องค์ประกอบสินค้า และพบน้อยที่สุดคือ เหตุการณ์สำคัญและการค้นพบในปัจจุบัน พรทิพย์ ครามจันทิก (2548) วิจัยเรื่อง นามสกุลประชาชนจังหวัดนครราชสีมา : การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านค่านิยมและความเชื่อที่สะท้อนจากนามสกุลมี 8 ค่านิยม คือ การเคารพชนชั้นปกครอง การเคารพนับถือบรรพบุรุษ การเคารพรักที่ท้องถิ่นตน การแสดงความเป็นปัจเจกบุคคล การยึดถือ

การดำรงชีวิตแบบเกษตรกรรม การใช้ความสำคัญกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การยึดถือความเป็นสิริมงคลและยึดมั่นในประเพณี พิธีกรรม และการให้ความสำคัญแก่ผู้มีความรู้ความสามารถ ปุณฺณนุช เปลี้นสี (2551) “ศึกษาการใช้คำศัพท์ที่ปรากฏในคำขวัญของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน” ซึ่งศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 เขต 2 และเขต 3 เท่านั้น ผลการวิจัยเรื่องลักษณะการใช้คำ พบว่ามีการใช้คำประสมมากที่สุด รองลงมาคือการใช้คำซ้อนหรือคำคู่ และการใช้คำที่ศัพท์ภาษาต่างประเทศ พบน้อยที่สุด เรื่องลักษณะโครงสร้างคำขวัญของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ประเภท 1) ประเภทสัมผัสผัดสนอก พบการสัมผัสสระมากที่สุด 2) ประเภทสัมผัสใน พบการสัมผัสใน โดยการสัมผัสในทันทีด้วยการสัมผัสอักษรมากที่สุด เรื่องการใช้ภาษาในด้านคำศัพท์ที่สะท้อนความมุ่งหมายและหลักการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พบว่าคำศัพท์ที่สะท้อนความมุ่งหมายพระราชบัญญัติการศึกษา มาตรา 6 ในด้านที่ 2 จิตใจ หมายถึงพัฒนาจิตใจให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตมากที่สุด รองลงมาคือคำศัพท์ที่สะท้อนพระราชบัญญัติการศึกษา มาตรา 6 ในด้านที่ 3 สติปัญญาคือ พัฒนาสติปัญญาให้เป็นผู้มีความรู้มุ่งเน้นทางด้านวิชาการ และพบคำคำศัพท์ที่สะท้อนความมุ่งหมายพระราชบัญญัติการศึกษา มาตรา 7 ด้านส่งเสริมศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมของชาติการกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากลมากที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำขวัญประจำอำเภอผู้ศึกษาพบงานวิจัยของ ภาวินี จันทร์ทองคำ (2553) วิจัยเรื่อง วิเคราะห์คำขวัญอำเภอ 9 จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า เนื้อความในคำขวัญจะกล่าวถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ สภาพภูมิศาสตร์และสถานที่ท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมาคือประวัติศาสตร์ ความเชื่อ ความศรัทธา ประเภทที่กล่าวมากเป็นอันดับ 3 คือ อาหารประจำถิ่นและผลผลิตทางการเกษตร

อันดับ 4 คือ อาชีพ อันดับที่ 5 คือ วัฒนธรรม อันดับที่ 6 คือ ลักษณะเด่นของประชากร และประเภทของคำขวัญที่ปรากฏในคำขวัญอำเภอ 9 จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างน้อยที่สุด คือ โบราณสถาน โบราณวัตถุ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดนี้ ผู้ศึกษาพบว่า มีประเด็นสำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับคำขวัญ คือ เนื้อหา จำนวนวรรค โครงสร้างภาษา การใช้ถ้อยคำ รวมไปถึงฉันทลักษณ์ เป็นต้น แต่ยังไม่มีการศึกษาคำนิยมของคำขวัญประจำอำเภอในการศึกษาคำขวัญนี้ ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาโครงสร้างภาษา เนื้อหา และคำนิยมของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การศึกษาโครงสร้างภาษา ผู้ศึกษาได้ศึกษาในประเด็นโครงสร้างระดับวลี โครงสร้างระดับประโยค และโครงสร้างระดับวลีปะปนกับประโยค โดยใช้กรอบแนวคิดของชัชวดี ศรีลัมพ์ (2543) และ สถาบันภาษาไทย (2552) มาปรับใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วยโครงสร้างระดับวลี ได้แก่ โครงสร้างนามวลี โครงสร้างปริมาณวลี โครงสร้างกริยาวลี โครงสร้างบุพบทวลี และโครงสร้างวิเศษณ์วลี โครงสร้างระดับประโยค ได้แก่ โครงสร้างประโยคความเดียว โครงสร้างประโยคความซ้อนและโครงสร้างประโยคความรวม โครงสร้างผสม ได้แก่ โครงสร้างระดับวลีปะปนกับประโยค

การศึกษาเนื้อหาและคำนิยมของคำขวัญของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านเนื้อหา ผู้ศึกษาใช้กรอบแนวคิดของ ชัชวดี ศรีลัมพ์ (2543) พบว่า มีเนื้อหาเกี่ยวกับ สถานที่สำคัญ ลินคำ ศาสนา ผู้คนท้องถิ่น ประเพณีและวัฒนธรรม เทศกาลและงานประเพณี ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์และความเป็นมา และเหตุการณ์สำคัญ และการค้นพบในปัจจุบัน ด้านคำนิยม ผู้ศึกษาใช้กรอบแนวคิดของ พรทิพย์ ครามจันทิก (2548) และ ปุณณนุช เปลียนสี (2551) มาปรับใช้เพื่อความเหมาะสมในการวิเคราะห์ พบว่ามีคำนิยมด้านจิตใจ พัฒนาจิตใจให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต คำนิยมด้านการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล คำนิยมด้านการยึดถือการดำรงชีวิตแบบเกษตรกรรม คำนิยมด้านการให้ความสำคัญกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ คำนิยมด้านเคารพนับถือบรรพบุรุษและเคารพภักดิ์ท้องถิ่นตน

วิธีดำเนินการศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 ชั้นศึกษาและรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดและหาเนื้อหาในการศึกษา กำหนดข้อมูลและแนวทางในการศึกษา รวบรวมคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากเว็บไซต์สารานุกรมเสรี วิกีพีเดีย ซึ่งมีการรวบรวมข้อมูลที่เป็นปัจจุบันมีวัน เดือน ปีที่มีการแก้ไขข้อมูลที่ชัดเจน ทำให้มั่นใจได้ว่าข้อมูลที่ได้นั้นเพียงพอสำหรับใช้ในการศึกษาโดยรวบรวมทั้งหมด 317 คำขวัญจาก 20 จังหวัด 322 อำเภอ เมื่อรวบรวมแล้วผู้ศึกษาจะนำรายชื่อของจังหวัดและอำเภอมาจัดเรียงตามลำดับตัวอักษร ก-ฮ โดยไม่คัดอำเภอที่ไม่มีคำขวัญออก

ขั้นตอนที่ 2 ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์โครงสร้างภาษา เนื้อหา และค่านิยม ผู้ศึกษาจะวิเคราะห์ที่ละวรรคของแต่ละคำขวัญว่าวรรคนั้นมีโครงสร้างทางภาษา แต่ละวรรคกล่าวถึงเนื้อหาใด และวิเคราะห์ว่าเนื้อหานั้นสะท้อนถึงค่านิยมในเรื่องใด การนับจำนวนเนื้อหาและค่านิยมนั้นผู้ศึกษาจะดูว่าในคำขวัญนั้นกล่าวถึงเนื้อหาและค่านิยมใดบ้างในแต่ละวรรค เช่น “รังต่อหนองแคน ดินแดนข้าวมะลิหอม พระราชดำริเขื่อนนาขามงามพระพุทธโพธิ์ศรี” (อำเภอวังยาง จังหวัดนครพนม) มีเนื้อหาเกี่ยวกับสินค้าในวรรคที่ 1 และ 2 สถานที่ในวรรคที่ 3 และเกี่ยวกับศาสนาในวรรคที่ 4 จะเห็นว่ามีเนื้อหาเกี่ยวกับสินค้าอยู่ 2 วรรค แต่ผู้ศึกษาจะนับจำนวนเป็น 1 หมายความว่า คำขวัญประจำอำเภอนั้นจะมีเนื้อหาที่ซ้ำกันก็ตามจะนับรวมเป็น 1 เท่านั้น และการนับจำนวนค่านิยมก็เช่นเดียวกัน เมื่อวิเคราะห์เสร็จแล้วจึงนำมาจัดกลุ่มตามโครงสร้างภาษา เนื้อหา และค่านิยมที่พบ

ขั้นตอนที่ 3 ชั้นนำเสนอข้อมูล

ผู้ศึกษานำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์และเปรียบเทียบในรูปแบบตาราง สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

1. การศึกษาโครงสร้างภาษาของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่าโครงสร้างภาษาที่ปรากฏในคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่เป็นโครงสร้างระดับวิเศษณ์กับประโยค จำนวน 167 อำเภอ คิดเป็นร้อยละ 52.68 รองลงมาคือโครงสร้างระดับวลี จำนวน 150 อำเภอ คิดเป็นร้อยละ 47.32 และที่ไม่พบในการศึกษาคั้งนี้คือ โครงสร้างที่เป็นประโยคในทศวรรค

1.1 โครงสร้างระดับวลี หมายถึง คำขวัญที่ประกอบด้วยข้อความที่เป็นวลีทั้งหมดทศวรรค ตัวอย่างเช่น

“นางรับปราสาทหิน แดนดินป้อมปราการ โป่งนกแหล่งโบราณ
ตระการบึงกระโดน”

(อำเภอประเทย จังหวัดนครราชสีมา)

คำขวัญดังกล่าวประกอบด้วยข้อความทั้งหมด 4 วรรค เป็นโครงสร้างวลีทั้งหมด ได้แก่

นางรับปราสาทหิน	= นามวลี
แดนดินป้อมปราการ	= นามวลี
โป่งนกแหล่งโบราณ	= นามวลี
ตระการบึงกระโดน	= กริยาวลี

1.2 โครงสร้างระดับวิเศษณ์กับประโยค หมายถึง คำขวัญที่ประกอบด้วยข้อความในคำขวัญแต่ละวรรคเป็นวลีและประโยคปรากฏร่วมกัน ตัวอย่างเช่น

“พระธาตุประสิทธิ์รวมใจ ผ้ามุกไหมงามตา อาชีพปรีศนา พัฒนา
หัตถกรรมไทย”

(อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม)

คำขวัญดังกล่าวประกอบด้วยข้อความทั้งหมด 4 วรรค เป็นโครงสร้างวลีและประโยค ดังนี้

พระธาตุประสิทธิ์รัวมใจ	= ประโยคความเดียว
ผ้ามุกไหมงามตา	= ประโยคความเดียว
อาชีพปรีศนา	= นามวลี
พัฒนาหัตถกรรมไทย	= กริยาวลี

จากการศึกษาโครงสร้างภาษาของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด 317 คำขวัญ จาก 20 จังหวัด 322 อำเภอ สามารถสรุปได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 โครงสร้างภาษาของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โครงสร้างภาษา	จำนวน (อำเภอ)	ร้อยละ
โครงสร้างระดับวลี+ประโยค	167	52.68
โครงสร้างระดับวลี	150	47.32
โครงสร้างระดับประโยค	0	0
รวม	317	100

2. เนื้อหาและค่านิยมของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
การศึกษาเนื้อหาและค่านิยมของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ศึกษาแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นดังนี้

2.1 เนื้อหาของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า เนื้อหาที่พบมากที่สุด คือ เนื้อหาเกี่ยวกับสถานที่ รองลงมา คือ เนื้อหาเกี่ยวกับสินค้า เนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา เนื้อหาเกี่ยวกับคนในท้องถิ่น เนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรม เนื้อหาเกี่ยวกับเทศกาลและงานประเพณี เนื้อหาเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ เนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และความเป็นมา และพบน้อยที่สุด คือ เนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญและการค้นพบในปัจจุบัน ตามลำดับ

2.1.1 สถานที่ หมายถึง สถานที่ที่สำคัญของอำเภอ ซึ่งอาจเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โบราณสถาน วัด พระราชวัง สถานที่สำคัญทางศาสนาหรือ

ทางความเชื่อของผู้คน ตลอดจนสถานที่ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ เช่น สถานที่ในการทำ
สงคราม การทำยุทธหัตถี ตัวอย่างเช่น

“วัฒนธรรมเลิศล้ำ เมืองท่าปราสาทหิน ถิ่นชาวมะลิหอม
ปลาจ่อมรสดี ร้อยพันปักษี คนมีน้ำใจงาม”

(อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์)

“ชมทุ่งดอกกระเจียว เทียวป่าหินงาม ลือนามเทพสถิต”

(อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ)

2.1.2 สีนคำ หมายถึง สีนคำส่งออกของอำเภอที่ทำรายได้เข้าอำเภอ
ได้แก่ สีนคำทางการเกษตรหรือผลิตผลทางการเกษตร เช่น อาหารผลไม้ ข้าว สีนคำที่ทำ
จากหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น เสื้อเครื่องจักสานเสื้อผ้า, ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น อัญมณี
แร่ธาตุ ไม้สิ่งทอสิ่งประดิษฐ์ เช่น ผ้า ผ้าไหม และรวมถึงการประกอบอาชีพของผู้คน
ในอำเภอนั้น ตัวอย่างเช่น

“เที่ยวชมปรางค์กู๋ บูชาพระแท่น เยี่ยมแดนส้มโอหวาน
สืบสานตำนานบุญ”

(อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ)

“พระบรมธาตุเจดีย์คู่บ้าน ถิ่นฐานวัฒนธรรมผู้ไท ผ้า
ไหมแพรวา พุทธาวาน หลักฐานทางโบราณคดี เขียวขจีเทือกเขาภูพาน อลังการ
ซากดึกดำบรรพ์”

(อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์)

2.1.3 ศาสนา หมายถึง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา พระสงฆ์ หรือ
ผู้ที่เกี่ยวข้องในศาสนา ซึ่งเป็นที่เคารพสักการบูชา ตัวอย่างเช่น

“หลวงพ่อพระแสน ดินแดนน้ำใส หาดหินคำไผ่ ยอใหญ่
ท่าหลี่”

(อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ)

“ไหว้พระธาตุพนม ชมวัดอุโบราณ มั่นแกวรสหวาน สำราญ
ชายโขง จรรโลงวัฒนธรรม”

(อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม)

2.1.4 คนในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กล่าวถึง
เชื้อชาติ รูปร่าง หน้าตาลักษณะนิสัยของผู้คนในท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น

“แก๊งค์ร้อยเมืองนำอยู่ ผู้คนน่ารัก ศาสนจักรก้าวไกล
พระชัยมงคลคู่บ้าน ศาลปู่ดั่งย่าดีคู่เมือง ลือเลื่องเขื่อนลำปะทาว ชาวประชาสามัคคี”
(อำเภอแก่งศรีภูมิ จังหวัดชัยภูมิ)

“ถิ่นข้าวเม่า เผ่าไทยพวน หลากล้านประเพณี สตรีสุดสวย
รำรวยวัฒนธรรม”
(อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย)

2.1.5 ประเพณีและวัฒนธรรม หมายถึง ประเพณี ศิลปะและ
วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น

“ปราสาทสีดาเมืองโบราณ ตำนานบ่อไก่แก้ว งามเพริศแพรว
ผ้าไหม กุ่มข้าวใหญ่บุญคุณลานสีบสานเพลงโคราช ตะดาตชนมไทย”
(อำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา)

“เป็อยน้อยเมืองปราสาทหิน ถิ่นกำเนิดผูกเสี่ยว เทียวงาน
บุญคู่ เข็ดชูวัฒนธรรม”
(อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น)

2.1.6 เทศกาลและงานประเพณี หมายถึง งานประเพณีต่าง ๆ
ที่ทางอำเภอจัดเป็นกิจกรรมสำคัญประจำปี อันสืบเนื่องมาจากประเพณีและวัฒนธรรม
ของท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น

“พระประธาน 700 ปีคู่บ้าน หลวงพิชิตสงครามคู่เมือง
ลือเลื่องประเพณีบุญเดือนสี่ มากมีน้ำพุตไหลหลาก ป่าหมากอุดม รื่นรมย์เขื่อนจุฬาภรณ์
สะออนป่าทุ่งกะมัง มนต์ขลังทุ่งลุยลาย”

(อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ)

“ผาแก้งคู่บ้าน งานกระชูปู่เมือง ลือเลื่องผ้าทอมือ ขึ้นชื่อ
แดงไทย ผลไม้รสเลิศ ถิ่นเกิดต้นน้ำชี มีตำนานบ่อทอง ท่องแดนไดโนเสาร์”

(อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ)

2.1.7 ภูมิศาสตร์ องค์ประกอบทางความหมายนี้แสดงลักษณะ
และสภาพทางภูมิศาสตร์ของอำเภอรวมถึงลักษณะทางภูมิอากาศของอำเภอด้วย
ตัวอย่างเช่น

“ต้นตำรับรำตงหาย ถิ่นไทยนักปราชญ์ทวยราษฎร์น้ำใจงาม
สุดเขตแดนสยาม มะขามหวานหลายหลาก กล้วยตากรสดี ประเพณีแห่เทียนพรรษา
แข่งนาวาสองฝั่งโขง”

(อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี)

“ใต้สุดกาฬสินธุ์ ดินแดนพระแก่ง คลองเส็งคู่บ้าน เป่งบาน
ประชาธิปไตย”

(อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์)

2.1.8 ประวัติศาสตร์และความเป็นมา หมายถึง เหตุการณ์และ
บุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของท้องถิ่น ตำนาน วรรณกรรม ตัวอย่างเช่น

“ถิ่นอุตสาหกรรม เครื่องหยาจกล้ำค่า กระจายสารทสเด็ด
เปิดอย่างรสดี ผัดหมี่พิมาย ยอดมวยไทยยักษสูซ สนุกพายเรือแข่ง แหล่งแมวสีสวาท
ปราสาทหินถิ่นไทรงาม เรืองนามประเพณี วีรกรรมทุ่งสัมฤทธิ์ ศักดิ์สิทธิ์พระพุทธรวิมาเย”

(อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา)

“ดินแดนป่าสอนลอน สะออนสาวบ้านแตงามแท้แลคังไกล
น้ำพรหมไหลผ่าน สงกรานต์ภูกุ้ข้าว นมัสการพระเจ้าองค์ตื้อ ลือพระไกรสิงหนาท พระธาตุ
กุดจอก นามบ่งบอกคือเกษตรสมบูรณ์”

(อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ)

2.1.9 เหตุการณ์สำคัญและการค้นพบในปัจจุบัน หมายถึง
เหตุการณ์สำคัญ ๆ ตลอดจนงานการค้นพบใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นในสมัยปัจจุบัน

“พญาแรดศักดิ์สิทธิ์ งามวิจิตรผลิตภัณฑ์ใหม่ น้ำใสแก่งละว้า
ก้าวหน้าเกษตรกรรม ล้ำค่าต้นยางใหญ่ นำชัยเหรียญทองโอลิมปิก”

(อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น)

“ศาลเจ้าจอมนรินทร์ ถิ่นไดโนเสาร์ล้านปี อากาศดี อุทยาน
เด่น เป็นแหล่งอารยธรรม เลิศล้ำภูตกา ทอดฟ้าผาชมตะวัน มหัศจรรย์ขุนเขา เวียงเก่า
เมืองน่าอยู่”

(อำเภอเวียงเก่า ขอนแก่น)

จากการศึกษาเนื้อหาของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด 317 คำขวัญ จาก 20 จังหวัด 322 อำเภอ สามารถสรุปได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2 เนื้อหาของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ลำดับ	เนื้อหา	จำนวน (อำเภอ)	ร้อยละ
1	สถานที่	263	25.10
2	สินค้า	252	24.05
3	ศาสนา	119	11.35
4	คนในท้องถิ่น	119	11.35
5	ประเพณีและวัฒนธรรม	75	7.16
6	เทศกาลและงานประเพณี	71	6.77
7	ภูมิศาสตร์ของอำเภอ	69	6.59
8	ประวัติศาสตร์และความเป็นมา	64	6.11
9	เหตุการณ์สำคัญและการค้นพบในปัจจุบัน	16	1.52
รวม		1048	100

2.2 ค่านิยมของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่าค่านิยมที่พบมากที่สุด คือ ค่านิยมด้านการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล รองลงมา คือ ค่านิยมด้านการให้ความสำคัญกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ค่านิยมด้านการเคารพนับถือ บรรพบุรุษและเคารพรักท้องถิ่นตน ค่านิยมด้านการยึดถือการดำรงชีวิตแบบเกษตรกรรม

และพบน้อยที่สุด คือ ค่านิยมด้านจิตใจ พัฒนาจิตใจให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและ
วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ตามลำดับ

2.2.1 ค่านิยมด้านจิตใจ พัฒนาจิตใจให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม
และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ตัวอย่างเช่น

“กระนวนแดนดินถิ่นเกษตร เขตปลูกอ้อย รอยต่ออย่างพารา
ศูนย์กลางการค้า พัฒนาคุณธรรม ลือล้าบุญบั้งไฟ เทียวบาทหลวงตาดโตนโส รวมน้ำใจ
ถิ่นคนดี”

(อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น)

“ถิ่นลำหนองแสน แดนเกาะมหาราช ก้าชธรรมชาติดงมูล
ศูนย์ท่องเที่ยวนองใหญ่ สว่างไสวด้วยแสงธรรม”

(อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์)

2.2.2 ค่านิยมด้านการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ
การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตัวอย่างเช่น

“กันทรวิชัยเมืองพระ สระบัวคู่บ้าน การเกษตรฟูเฟื่อง
พลเมืองอยู่เป็นสุข”

(อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม)

“หนองฮีแดนสรภัญญ์ บ่อพันขันเมืองโบราณ งามตระการ
พระเจ้าใหญ่ พงไพรวานรมาก หลายหลากผ้ามัดหมี่ ประชาชีฝៃคุณธรรม”

(อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด)

2.2.3 ค่านิยมด้านการยึดถือการดำรงชีวิตแบบเกษตรกรรม
ตัวอย่างเช่น

“พระบรมธาตุเจดีย์คู่บ้าน ถิ่นฐานวัฒนธรรมผู้ไท
ผ้าไหมแพรวา พุทธาหวาน หลักฐานทางโบราณคดี เขียวขจีเทือกเขาภูพาน อลังการ
ซากตึกดำบรรพ์”

(อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์)

“ยางขุมน้อย แดนคนขยัน หมั่นทำกิน ถิ่นหอมแดง
แหล่งกระเทียมโทน”

(อำเภอยางขุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ)

2.2.4 ค่านิยมด้านการให้ความสำคัญกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ตัวอย่างเช่น

“กุมภวาปีเมืองน้ำตาล อุทยานวนาร ดอนแก้วพุทธสถาน
หนองหานสายธารแห่งชีวิต ธรรมชาติวิจิตรทะเลบัวแดง”

(อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี)

“โกสุมพิสัยเมืองสะอาดอีสาน ถิ่นฐานคนดี วนอุทยานโกสัม
พือลือเลื่อง องค์พระมิ่งเมืองศักดิ์สิทธิ์ งามจับจิตบึงกุย”

(อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม)

2.2.5 ค่านิยมด้านเคารพนับถือบรรพบุรุษและเคารพรักท้องถิ่นตน
ตัวอย่างเช่น

“ถิ่นอุตสาหกรรม เครื่องหวายงามล้ำค่า กระจายสารทสเด็ด
เปิดอย่างรสดี ผัดหมี่พิมาย ยอดมวยไทยยักษีสู่ข สุนุกพายเรือแข่ง แหล่งแมวสีสวาท
ปราสาทหินถิ่นไทรงาม เรืองนามประเพณี วีรกรรมทุ่งสัมฤทธิ์ ศักดิ์สิทธิ์พระพุทธริมายะ”

(อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา)

“ถิ่นข้าวเม่า เผ่าไทพวน หลากล้วนประเพณี สตรีสุดสวย
รำร่ายวัฒนธรรม”

(อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย)

จากการศึกษาค่านิยมของคำขวัญประจำอำเภอในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด 317 คำขวัญ จาก 20 จังหวัด 322 อำเภอ สามารถสรุปได้
ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่านิยมของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ลำดับ	ค่านิยม	จำนวน (อำเภอ)	ร้อยละ
1	ด้านการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้ อันเป็นสากล	271	27.83
2	ด้านการให้ความสำคัญกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	236	24.23
3	ด้านเคารพนับถือบรรพบุรุษและเคารพรักท้องถิ่นตน	230	23.61
4	ด้านการยึดถือการดำรงชีวิตแบบเกษตรกรรม	150	15.40
5	ด้านจิตใจ พัฒนาจิตใจให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต	87	8.93
รวม		974	100

สรุปผล

จากการศึกษาโครงสร้างภาษาของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โครงสร้างระดับวลี โครงสร้างระดับประโยค และโครงสร้างระดับวลีสะพนกับประโยค ผู้ศึกษาพบว่าโครงสร้างภาษาที่ปรากฏในคำขวัญเป็นโครงสร้างระดับวลีสะพนกับประโยคมากที่สุด หมายถึง คำขวัญที่ประกอบด้วยข้อความในคำขวัญแต่ละวรรคเป็นวลีและประโยค ปรากฏร่วมกัน รองลงมาคือ โครงสร้างระดับวลี หมายถึง คำขวัญที่ประกอบด้วยข้อความที่เป็นวลีทั้งหมดทุกวรรค และที่ไม่พบในการศึกษาครั้งนี้คือ โครงสร้างระดับประโยค หมายถึง คำขวัญที่ประกอบด้วยข้อความที่เป็นประโยคทุกวรรค

จากการศึกษาเนื้อหาของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่พบมากที่สุด คือ เนื้อหาเกี่ยวกับสถานที่ รองลงมาคือ เนื้อหาเกี่ยวกับสินค้า และเนื้อหาที่พบน้อยที่สุด คือ เนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญและการค้นพบในปัจจุบัน การศึกษาพบว่าค่านิยมของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พบมากที่สุด คือ ค่านิยมด้านการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล รองลงมาคือ ค่านิยมด้านการให้ความสำคัญกับ

ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และที่พบน้อยที่สุด คือ ค่านิยมด้านจิตใจ พัฒนาจิตใจให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต

อภิปรายผล

จากการศึกษาโครงสร้างภาษา เนื้อหา และค่านิยมของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. จากการศึกษาโครงสร้างภาษาของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โครงสร้างระดับวลี โครงสร้างระดับประโยค และโครงสร้างระดับวลีปะปนกับประโยค ผู้ศึกษาพบว่าโครงสร้างภาษาที่ปรากฏในคำขวัญเป็นโครงสร้างระดับวลีปะปนกับประโยคมากที่สุด ซึ่งข้อความในคำขวัญหนึ่งคำขวัญนั้นอาจปรากฏข้อความที่มีโครงสร้างระดับประโยคอย่างน้อย 1 ประโยค และเป็นโครงสร้างระดับวลีเป็นส่วนใหญ่ ทั้งสองโครงสร้างนี้ปรากฏร่วมกันในคำขวัญของอำเภอหนึ่ง ๆ อยู่จำนวนมาก ซึ่งโครงสร้างระดับประโยคที่ปรากฏร่วมกับโครงสร้างระดับวลีนั้นพบเพียงแค่ประโยคความเดียว เช่น วัดตอยเด่นเป็นสง่า ปราสาทขอมโบราณตระการตา พระธาตุเป็นศรี เป็นต้น ซึ่งผู้ศึกษาได้ตั้งข้อสังเกตว่า ที่มีเพียงประโยคความเดียวเป็นเพราะคำขวัญประจำอำเภอในหนึ่งวรรคจะกล่าวถึงเพียงสิ่งใดสิ่งเท่านั้น หากจะกล่าวถึงอีกสิ่งหนึ่งก็จะกล่าวในวรรคถัดไป

โครงสร้างที่พบรองลงมาคือโครงสร้างระดับวลี ซึ่งเป็นโครงสร้างที่ประกอบด้วยวลีทุกวรรค พบว่ามีการใช้โครงสร้างนามวลีเป็นจำนวนมาก เพราะเป็นการกล่าวถึงสิ่งที่เป็นลักษณะเด่นของอำเภอไม่ว่าจะเป็นสถานที่ สินค้า ประเพณี เทศกาลต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นความสนใจให้นักท่องเที่ยวไปท่องเที่ยวอำเภอนั้น ๆ ได้ เช่น เมืองต่ำปราสาทหิน พระธาตุนาดูน เมืองพนมรุ้ง เป็นต้น และกริยาวลีที่ใช้ในการเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามายังอำเภอนั้น ๆ เช่น ชมทุ่งดอกกระเจียว เที่ยวป่าหินงาม ลือนามเทพสถิต (อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ) ซึ่งการศึกษาโครงสร้างภาษานั้นแตกต่างกับการศึกษาเรื่องลักษณะการใช้ภาษาในคำขวัญประจำจังหวัด ของชัชวตี ศรีลัมพ์ (2543) กล่าวว่าการสร้างภาษาที่ใช้มากที่สุด ได้แก่ การเรียบเรียงข้อความที่มีวลีกับประโยคอยู่ด้วยกัน รองลงมาเป็นแบบวลีทั้งหมด และน้อยที่สุดคือแบบประโยค แต่โครงสร้างที่เป็นประโยคทุกวรรคนั้นผู้ศึกษาไม่พบในคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงแม้

ไม่พบโครงสร้างแบบประโยคทวิวรรค ภาษาของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของภาษาที่สั้น กระชับ มีคำคล้องจองและทำหน้าที่สำเร็จแล้วระดับหนึ่ง คนท้องถิ่นรวมถึงคนภายนอกเริ่มจดจำสิ่งที่สำคัญของท่านท้องถิ่นได้ขึ้นใจโดยไม่ต้องใช้เวลาคิดทบทวน

2. จากการศึกษาเนื้อหาและค่านิยมของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประการหนึ่งเห็นได้ว่าคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกี่ยวกับสถานที่ ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โบราณสถาน วัด สถานที่สำคัญทางศาสนาหรือทางความเชื่อของผู้คน ตลอดจนสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และเนื้อหาเกี่ยวกับสินค้า ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ข้าว ผลไม้ เสื้อ เครื่องจักรสาน ผ้าไหม ฯลฯ เป็นต้น เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าเนื้อหาของคำขวัญข้างต้นนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวให้ไปท่องเที่ยวอำเภอในนั้น ๆ ได้สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์เนื้อหาคำขวัญประจำจังหวัด ของ สุดา กุศลสารทูล (2541) งานวิจัยเรื่อง ลักษณะการใช้ภาษาในคำขวัญประจำจังหวัด ของ ชัชวดี ศรลัมพ์ (2543) และงานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์คำขวัญอำเภอ 9 จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างของ ภาวินี จันทรทองคำ (2553) ที่กล่าวว่า เนื้อหาของคำขวัญนั้นกล่าวถึงสถานที่ทางธรรมชาติมากที่สุด เพื่อให้ผู้อ่านคำขวัญจังหวัดนั้นสนใจและต้องการไปเที่ยวที่จังหวัดนั้น ๆ นอกจากนี้ยังมีอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว นั่นคือ สินค้า เมื่อนักท่องเที่ยวกลับจากเที่ยวชมประสงค์ที่จะซื้อของฝากติดไม้ติดมือไปให้ฝากครอบครัวการที่อำเภอมีสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นทำให้เป็นต้องการของนักท่องเที่ยว ฉะนั้นสินค้าจึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เนื้อหาของคำขวัญประจำอำเภอปรากฏเรื่องของสินค้าอยู่ในลำดับต้น ๆ เช่นกัน หากพิจารณาโดยภาพรวมจะเห็นว่าคำขวัญของแต่ละอำเภอได้สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ของอำเภอ ประวัติศาสตร์และความเป็นมา ประเพณีและวัฒนธรรม ศาสนา เทศกาล และงานประเพณี คนในท้องถิ่น เหตุการณ์สำคัญและการค้นพบในปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจไปเที่ยวยังสถานที่นั้นตามที่ปรากฏในคำขวัญ

การศึกษาค่านิยมของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่าค่านิยมด้านการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากลมากที่สุดซึ่งเชื่อมโยงกับเนื้อหาของคำขวัญ

ที่กล่าวถึงเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา ลินค้าที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีและวัฒนธรรม เทศกาลต่าง ๆ ที่ทางอำเภอจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี รวมไปถึงสถานที่ที่เป็นวัดหรือโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับศาสนา รองลงมาคือค่านิยมด้านการให้ความสำคัญกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หากในอำเภอมีพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสะอาด ย่อมเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว คำขวัญประจำอำเภอยังแสดงถึงค่านิยมด้านเคารพ นับถือบรรพบุรุษและเคารพรักท้องถิ่นตน ด้านการยึดถือการดำรงชีวิตแบบเกษตรกรรม และด้านจิตใจ พัฒนาจิตใจให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต จากค่านิยมข้างต้นเป็นค่านิยมที่สะท้อนจากเนื้อหาของคำขวัญทั้งนี้เพื่อให้ผู้คนในท้องถิ่นเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม ได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น และเคารพรักในท้องถิ่นตน

การศึกษาโครงสร้างภาษา เนื้อหา และค่านิยมของคำขวัญประจำอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ศึกษาพบว่ามีการใช้ภาษาที่เน้นการกล่าวถึงชื่อสิ่งที่เป็นลักษณะเด่นของอำเภอเป็นสำคัญ เป็นการเล่าความและมีความหมายที่ซุกงูให้ผู้อ่านรู้จักหรือสนใจในลักษณะเด่นของอำเภอที่คำขวัญนั้นกล่าวถึง ลักษณะการใช้ภาษาดังกล่าวนี้จึงเป็นการใช้ภาษาเพื่อโน้มน้าวใจ คล้ายกับลักษณะภาษาที่ใช้ในการโฆษณา ทำให้ผู้อ่านประสงค์ที่จะเดินทางมาเที่ยวยังอำเภอนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ศึกษาเห็นว่าภูมิภาคอื่น ๆ มีคำขวัญประจำอำเภอเช่นเดียวกัน การศึกษาโครงสร้างภาษา เนื้อหา และค่านิยมของคำขวัญประจำอำเภอ จะทำให้เข้าใจการใช้ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ลินค้าประจำท้องถิ่น สถานที่สำคัญ รวมถึงค่านิยมต่าง ๆ โดยผ่านถ้อยคำที่ปรากฏอยู่ในคำขวัญประจำอำเภอนั้น ๆ

2. ศึกษารูปแบบและฉันทลักษณ์ในการเขียนคำขวัญประจำอำเภอในภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย เนื่องจากผู้ศึกษาเห็นว่าคำขวัญประจำอำเภอนั้นยังมีประเด็นที่สามารถนำมาศึกษาเพื่อที่จะนำเสนอคุณค่าทางภาษาของคำขวัญประจำอำเภอได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลลา จันทร์ทองคำ. (2551). การศึกษาพัฒนาการคำขวัญประจำอำเภอในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- จกกรรัตน์ เขียวจันทร์แสง. (2550). การวิเคราะห์คำขวัญประจำตำบลในจังหวัดอุดรดิตถ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ชัชวาลี ศรีลัมพ์. (2543). ลักษณะการใช้ภาษาในคำขวัญประจำจังหวัด” ภาษาและภาษาศาสตร์. 18(2), 5-15.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2535). ศาสตร์และศิลป์แห่งภาษา. กาลสินธุ์: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- .(2548). สุภาษิตและคำพังเพย. กรุงเทพฯ: หลักพิมพ์.
- บุญยงนุช เปลี่ยนสี. (2551). การใช้คำศัพท์ที่ปรากฏในคำขวัญของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พรทิพย์ ครามจันทิก. (2548). นามสกุลประชาชนจังหวัดนครราชสีมา : การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พัชรินทร์ เวชวงค์. (2535). ภาษาเพื่อการสื่อสาร. เชียงใหม่: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์วิทยาลัยครูเชียงใหม่ สหวิทยาลัยล้านนา.
- ไพฑูริย์ เครือแก้ว. (2506). ลักษณะสังคมไทยและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: การพิมพ์เกื้อกูล.
- ภาวินี จันทร์ทองคำ. (2553). วิเคราะห์คำขวัญประจำอำเภอ จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (พิมพ์ครั้งที่ 2), กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

- วยุรี วงศ์สมศรี. (2542). *วิเคราะห์ลักษณะคำขวัญจากหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- วัฒน์ บุณย์จับ. (2541). *ศาสตร์แห่งการใช้ภาษา*. กรุงเทพฯ: กองวรรณกรรมและ ประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2563, มกราคม 28). *จังหวัดในภาคอีสาน*. ได้จาก :<https://th.wikipedia.org/wiki>
- สถาบันภาษาไทย. (2552). *บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 3 : ชนิดของคำ วลี ประโยค และ สัมพันธสาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกสศ. ลาดพร้าว.
- สุดา กุศลสารทูล. (2541). *วิเคราะห์เนื้อหาของคำขวัญประจำจังหวัด* (วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.